

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
LEUVEN

Jaarverslag DOG

Academiejaar 2009-2010

Woord vooraf

Het is deze keer een extra dik jaarverslag geworden.

Ja, we hebben als Dienst onderwijs veel werk verzet het afgelopen jaar. Maar terwijl we voorheen een beschrijving gaven van de activiteiten uit het afgelopen (burgerlijk) jaar, is er nu voor gekozen om met academiejaren te werken. Dit betekent dat dit verslag informatie bevat van januari 2009 tot en met half september 2010.

Uiteraard is een lijvig jaarverslag geen doel op zich.

Evenmin is het de bedoeling dat wij als onderwijsondersteuners programmadirecteurs en docenten meer werk bezorgen. Toch kunnen we soms niet anders... het gaat erom nu tijd en energie te investeren om straks tijd en kwaliteit te winnen!

Om een programmawijziging voor te bereiden zijn uren overleg nodig. En het duurt lang vooraleer het resultaat zichtbaar is. Een goed examen opstellen, vraagt veel tijd maar een nieuwe of aangepaste examenvorm zal op termijn renderen. Een bevraging van de masterproef, het herbekijken van de eindtermen, het uitvoeren van een studietijdmeting, een oplijsting van alle manuele en technische vaardigheden... we doen het niet voor onszelf maar omdat we geloven dat we zo met u mee het onderwijs kunnen helpen verbeteren.

In het verleden was de komst van de visitatiecommissie vaak de drijfveer om ons over de kwaliteit van het onderwijs te bekommeren. Stilaan evolueren we naar een permanente zorg voor goed onderwijs. Als onderwijsondersteuners willen we daar een rol in spelen, we willen mee nadenken over wat goed onderwijs inhoudt en over hoe we dat kunnen realiseren. Vanzelfsprekend kost dat tijd. Maar het hoeft niet noodzakelijk ten koste te gaan van uw andere activiteiten. Want zoals rector Marc Waer in zijn openingsrede aangaf, blijken "die afdelingen en professoren die de meeste onderwijstaken opnemen of het sterkst worden gewaardeerd door de studenten ook in regel wetenschappelijk de meest productieve [te] zijn".

Dat dit jaarverslag u inspiratie mag geven!

Nathalie Druine
27 september 2010

Inhoud

WOORD VOORAF	2
INHOUDSTAFEL	4
1. MISSIE	7
2. MEDEWERKERS	8
3. ACTIVITEITEN IN 2010	11
3.1 Algemene onderwijsondersteuning	11
1. <i>Permanente onderwijscommissies</i>	11
2. <i>Vaste Werkgroepen opleiding geneeskunde</i>	11
3. <i>Informatieverschaffing over de opleidingen in de Faculteit Geneeskunde en over het werkveld</i>	11
4. <i>Opvolging, ondersteuning en optimalisering themaonderwijs geneeskunde (1ste en 2de master)</i>	11
5. <i>Opvolging en ondersteuning activiteiten stagejaar (3de master geneeskunde)</i>	12
6. <i>Activiteiten in het vaardigheidscentrum</i>	12
3.2 Curriculumontwikkeling en kwaliteitszorg	13
1. <i>Basisopleidingen</i>	13
<i>Biomedische wetenschappen</i>	13
<i>Geneeskunde</i>	14
<i>Logopedische en audiologische wetenschappen</i>	16
<i>Tandheelkunde</i>	16
<i>Seksuologie</i>	17
2. <i>Vervolgopleidingen</i>	17
3. <i>Faculteitsbreed</i>	18
3.3 Examenontwikkeling en –ondersteuning	20
1. <i>Verdere ondersteuning van bestaande schriftelijke meerkeuze-examens</i>	20
2. <i>Stationsproeven</i>	20
3. <i>Databank voor de examenvragen Probleemoplossend klinisch redeneren (POKR)</i>	22
4. <i>VLIR-examen</i>	22
5. <i>Nieuwe examens</i>	22
3.4 Stages en leren op de werkvloer	23
1. <i>Opvolging en ondersteuning activiteiten stagejaar (3de master geneeskunde)</i>	23
2. <i>Jaarlijkse studiedag voor stageleiders en academische staf</i>	23
3. <i>Evaluatie kwaliteit stageplaatsen 3de master geneeskunde</i>	23
4. <i>Evaluatie kwaliteit stageplaatsen co-assistenten geneeskunde</i>	23
5. <i>Evaluatie kwaliteit stageplaatsen artsspecialisten in opleiding (ASO)</i>	24
6. <i>Ontwikkeling portfolio voor de master in de specialistische geneeskunde (manama ASO)</i>	24
7. <i>Onderwijsproject E-tools</i>	24

3.5	<i>Onderwijskundige vorming voor docenten (Docentenprofessionalisering)</i>	25
1.	Opleidingen voor de stageleiders 3 ^{de} master geneeskunde	25
2.	Opleiding voor stageleiders tandheelkunde en logopedische en audiologische wetenschappen	25
3.	Opleiding voor stagemeeesters ASO	25
4.	Workshops schriftelijk examineren en meerkeuzevragen opstellen	25
5.	Workshops schriftelijk examineren	25
6.	Introductiesessie voor nieuwe ZAP-leden	25
7.	Onderwijsdag klinische vaardigheden. De stationsproef: de trein op het juiste spoor?	26
8.	E xterne nascholing	26
3.6	<i>Interfacultaire, interuniversitaire en internationale uitwisseling</i>	27
1.	Interfacultair	27
2.	Interuniversitair	27
3.	Internationaal	28
3.7	<i>Wetenschappelijk onderzoek medisch onderwijs</i>	29
1.	Journal club medisch onderwijs	27
2.	Doctoraat Learning with a portfolio in clinical workplaces	27
3.	Participatie aan congressen en studiedagen	28
3.	Publicatie	30

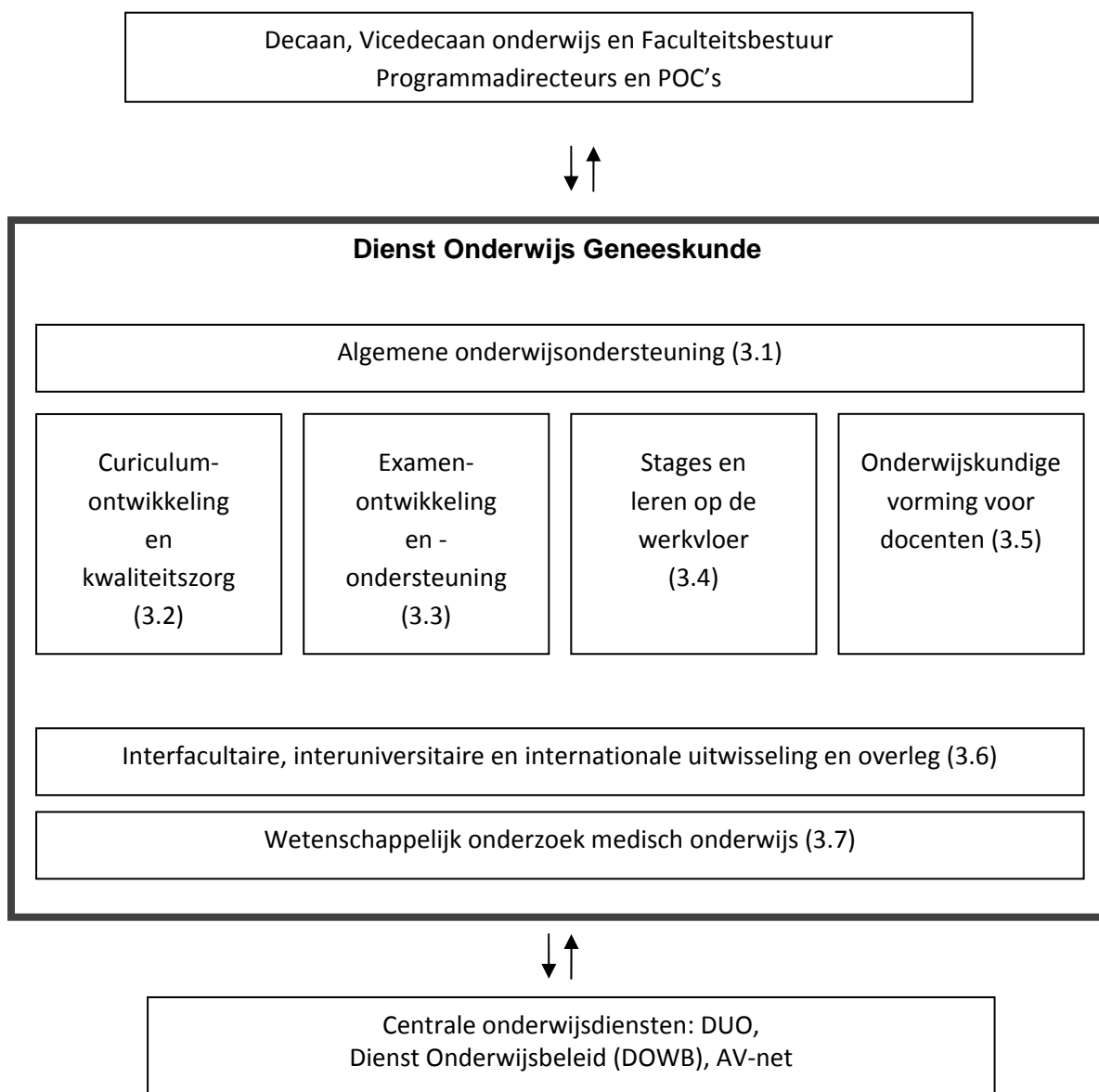
1. Missie

Als multidisciplinair gevormd team geeft de DOG in overleg met de decaan, de vicedecaan onderwijs, de programmadirecteuren enerzijds en de centrale onderwijsdiensten anderzijds, het facultaire onderwijsbeleid vorm door faculteitsbreed initiatieven te nemen en te ondersteunen.

Deze initiatieven situeren we in vier domeinen:

- Curriculumontwikkeling en kwaliteitszorg
- Examenontwikkeling en –ondersteuning
- Stages en leren op de werkvloer
- Onderwijskundige vorming voor docenten (of ‘docentenprofessionalisering’)

Onze initiatieven worden gestimuleerd door interfacultaire, interuniversitaire en internationale contacten en zoveel mogelijk onderbouwd door literatuurstudie en praktijkgericht onderzoek.

2. Medewerkers

De meeste DOG-medewerkers hebben zich gespecialiseerd binnen een domein ("back office") en hebben daarnaast als eerste aanspreekpersoon een of meerdere opleidingen onder hun hoede ("front office").

► Nathalie Druine

Doctor in de pedagogische wetenschappen, diensthoofd

Tel. 016 / 33 75 45

e-mail: nathalie.druine@med.kuleuven.be

- **Opleidingen:** bachelor, master en manama's tandheelkunde, manama's maatschappelijke gezondheidszorg (arbeids-, verzekeringsgeneeskunde, jeugdgezondheidszorg, ziekenhuishygiëne), manama sportgeneeskunde
- **Domein:** Curriculumontwikkeling en kwaliteitszorg, onderwijskundige vorming voor docenten
- Verder: coördinatie en ontwikkeling DOG, coachen medewerkers; opmaak, uitvoering en bijsturing facultair onderwijsbeleidsplan

► Agnes Goethuys

Medisch secretaresse/registratieassistente, secretaresse DOG

Tel. 016 / 33 74 64 Fax 016 / 33 75 01

e-mail: agnes.goethuys@med.kuleuven.be

- Secretariaat dienst (mailing alle werkgroepen, vergaderingen, verslagen...)
- Praktische organisatie activiteiten dienst
- Alle domeinen en opleidingen, met bijzondere aandacht voor examenondersteuning en ontwikkeling
 - o Colleges probleemoplossend klinisch redeneren: vignettenboek, examen en VIIR-examen
 - o Lay-out examenboekjes schriftelijke examens
 - o Stationsproef: documenten, mailing observatoren en werving en onthaal simulatiepatiënten

► Chris Aubry

Verpleegkundige en licentiaat verplegingswetenschappen, master in de toegepaste ethiek, wetenschappelijk medewerker en coördinator vaardigheidscentrum

Tel. 016 / 33 67 49

e-mail: chris.aubry@med.kuleuven.be

- Coördinatie, ontwikkeling en organisatie van het vaardigheidsonderwijs (vaardigheidscentrum, studentopleidersproject, stationsproef tweede master)
- Docent in het vaardigheidsonderwijs
- Organisatie en ondersteuning van de verpleegstage en stage
- Uitbouw multiprofessioneel onderwijs en ondersteuning (multiprofessioneel) ethisch overleg

► **Lies Blicck**

Doctor in de biochemie, getuigschrift pedagogische bekwaamheid, stafmedewerker onderwijs
Tel: 016 / 33 05 05
e-mail: lies.blicck@med.kuleuven.be

- **Opleidingen:** bachelor en master biomedische wetenschappen; master in de specialistische geneeskunde
- **Domein:** curriculumontwikkeling en kwaliteitszorg (ondersteuning visitaties, hearings en vragenlijsten bij studenten, docenten, werkveld, alumni). Verder: kwantitatieve gegevensanalyse en –verwerking; ondersteuning evaluatie (begeleiden bij het opstellen van examenvragen, databank POKR)

► **Lisa De Jonghe**

Leraar secundair onderwijs talen, Master in de educatieve studies, wetenschappelijk medewerker
Tel. 016 / 33 05 05
E-mail: lisa.dejonghe@med.kuleuven.be

- **Opleidingen:** master in het management en het beleid van de gezondheidszorg, master in de verpleegkunde en de vroedkunde, master in de seksuologie
- **Domein:** Stages en leren op de werkvloer (evaluatie kwaliteit stageplaatsen; feedback stagemap en stageverslagen)
- Verder: Onderwijsproject e-tools
- Ondersteuning IT-gerelateerde projecten, vertaling en ontwikkeling website Faculteit Geneeskunde

► **Ann Deketelaere**

Licentiaat pedagogische wetenschappen, Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid, Doctor in de biomedische wetenschappen, stafmedewerker onderwijs
Tel. 016 / 33 75 30
e-mail: ann.deketelaere@med.kuleuven.be

- **Opleidingen:** Logopedie en Audiologie; master in de huisartsgeneeskunde
- **Domein:** Stages en leren op de werkvloer
 - Implementatie innovaties en ondersteuning in stagecontexten (zelfgestuurd reflectief ervaringsleren, stagemap, portfolio, bewaken kwaliteit stageplaats, opleiding stageleiders)
 - Ontwikkeling en implementatie stationsproef
 - Ondersteuning kwaliteitszorg
 - Doctoraatsonderzoek leren in een klinische setting, portfolio als leerinstrument

► **Annick Dermine**

Dokter in de Genees-, heel- en verloskunde, stafmedewerker onderwijs

Tel. 016 / 33 05 11

Email: annick.dermine@med.kuleuven.be

- **Opleidingen:** bachelor en master in de geneeskunde
- **Domein:** Examenontwikkeling en -ondersteuning
 - o Kwaliteitscontrole examens, ondersteuning nieuwe/andere examenvormen
 - o Organisatie en opvolging probleemoplossend klinisch redeneren en extended matching-examen in vierde master geneeskunde en VIIR-examens
 - o Organisatie en opvolging stationsproef 3de master
- Verder: Kwantitatieve gegevensanalyse en –verwerking, Ondersteuning kwaliteitszorg

► **Bo Van Damme**

Patholoog-anatoom, professor emeritus

e-mail: bo.vandamme@uz.kuleuven.ac.be

- Expert medisch onderwijs(beleid)
- Vrijwillig medewerker DOG

3. Activiteiten in 2010

De taken van de Dienst Onderwijs bestaan voor een deel uit de dagelijkse opvolging van het onderwijs aan de faculteit waarbij de POC's (Permanente Onderwijscommissies) en bijhorende werkgroepen het kloppend hart zijn.

Een beknopt overzicht van onze permanente activiteiten komt aan bod onder 3.1 Algemene onderwijsondersteuning.

Meer aandacht gaat vervolgens naar de vier domeinen waarop we als onderwijsondersteuners actief zijn: curriculumontwikkeling en kwaliteitszorg (3.2), examenontwikkeling en -ondersteuning (3.3), stages en leren op de werkvloer (3.4) en onderwijskundige vorming voor docenten (3.5). Sommige initiatieven bestrijken verschillende domeinen.

In 3.6 besteden we aandacht aan interuniversitaire en internationale contacten en 3.7 ten slotte geeft een overzicht van onze participatie aan het wetenschappelijk (medisch onderwijskundige) forum.

3.1 Algemene onderwijsondersteuning

1. Permanente onderwijscommissies

- POC Geneeskunde, bureau POC (Nathalie Druine, Annick Dermine)
- POC Biomedische Wetenschappen (BMW) (Nathalie Druine)
- POC ASO (Lies Blicck)
- Interfacultaire POC Sportgeneeskunde (Lies Blicck, Nathalie Druine)
- Andere POC's op uitnodiging (vanaf 2010-'11 vaste contactpersonen)

2. Vaste Werkgroepen opleiding geneeskunde

- Werkgroep Keuzeonderwijs (Nathalie Druine)
- Werkgroep Mens milieu en maatschappij (Nathalie Druine)
- Werkgroep Stage 3de master (Ann Deketelaere, Lisa De Jonghe, Annick Dermine)
- Werkgroep Vierde jaar arts/master (Lisa De Jonghe, Ann Deketelaere, Nathalie Druine) (*beëindigd*)
- Werkgroep Wetenschappelijke vorming (Nathalie Druine)
- Valideringscommissie stationsproef (Annick Dermine, Lies Blicck)
- Stuurgroep Vaardigheidscentrum (Chris Aubry)

3. Informatieverschaffing over de opleidingen in de Faculteit Geneeskunde en over het werkveld (Alle DOG-leden)

- Informatiesessies aan het begin van het academiejaar
- SID-in's en informatiedagen voor toekomstige studenten (BMW, Geneeskunde, Logopedische en Audiologische wetenschappen, Tandheelkunde, Seksuologie)
- Masterbeurs
- Carrièrekeuze-avond voor studenten 3de master in de geneeskunde
- Onthaalamiddag studenten Universiteit Hasselt en Campus Kortrijk
- Informatienamiddag voor Nederlandse studenten

4. Opvolging, ondersteuning en optimalisering themaonderwijs geneeskunde (1ste en 2de master) (Annick Dermine, Nathalie Druine m.m.v. alle DOG-leden)

- Samenkomst didactisch team met de bedoeling om semesterplanning, aanpak, werkvormen en examens te bespreken

- Aanpassing van de themaboeken
- Ondersteuning bij voorbereiding op en organisatie van examens; bij berekening van de resultaten en kwaliteitszorg van het examen (zie 3.3).
- Evaluatie van de thema's met het oog op kwaliteitsverbetering, (zie 3.2)

5. Opvolging en ondersteuning activiteiten stagejaar (3de master geneeskunde) (Ann Deketelaere, Lisa De Jonghe m.m.v. andere DOG-leden)

Zie 3.4

6. Activiteiten in het vaardigheidscentrum (Chris Aubry)

Studentopleiders

Sinds enkele jaren wordt het oefenen van studenten, in voorbereiding op de stationsproef van 2^e master, ondersteund door studentopleiders. Er is voldoende bewijs dat deze begeleiding positieve effecten heeft op de resultaten van studenten maar het proces van deze ondersteuning werd onvoldoende bevestigd.

Deze onderzoeksvraag is opgenomen door Inneke Berghmans van de Faculteit Pedagogische Wetenschappen naar aanleiding van haar proefschrift. Zij heeft een onderzoeksproject begeleid waarbij het effect van twee verschillende benaderingen op begeleiding gemeten wordt. Deze twee benaderingen zijn de faciliterende en de directieve benadering.

Er werd een pre- en post bevestiging georganiseerd waarbij ook inzichtsvragen over vaardigheden werden ontwikkeld en uitgetest.

De resultaten van dit grootschalig onderzoek zullen eind 2010 bekend zijn en gepubliceerd worden. Een eerste poster hierover werd tijdens het AMEE congres van 2010 gepresenteerd.

Lichamelijk onderzoek

Er vond een inhoudelijke afstemming plaats met de verschillende docenten in het opleidingsonderdeel lichamelijk onderzoek in de derde bachelor geneeskunde o.l.v. Prof. Dr. Chris Verslype en de lokalen werden aangepast om de practica in de beste omstandigheden te kunnen uitvoeren.

3.2 Curriculumontwikkeling en kwaliteitszorg

1. Basisopleidingen

Biomedische wetenschappen

Evaluatie labrotaties- bevraging begeleiders, 1ste master BMW (Lisa De Jonghe, Nathalie Druine)

Het opleidingsonderdeel Labrotaties, nieuw in het curriculum van de master BMW, werd geëvalueerd met de bedoeling een zicht te krijgen op de algemene onderwijskwaliteit en de studiebelasting. Tevens moesten de ervaringen van de begeleiders (grote betrokkenheid van de labo's) in kaart worden gebracht. Zowel studenten als docenten (promotoren en begeleiders) werden bevroegd.

De verwerking van de resultaten van de bevraging bij de begeleiders (afgenomen in december 2008), vond plaats in 2009. Uit die bevraging bleek voornamelijk dat de begeleiders over het algemeen zeer tevreden waren over de invulling en organisatie van de labrotaties en de labrotaties zien als een uitgelezen moment om geïnteresseerde studenten te rekruteren voor de masterproef. Op basis van de resultaten werden enkele aanpassingen in de organisatie doorgevoerd en kon het opleidingsonderdeel (OPO) geoptimaliseerd worden.

Evaluatie van de lijn bio-informatica, 2de bachelor en 1ste en 2de master BMW (Lies Blicck, Nathalie Druine)

De lijn bio-informatica werd geëvalueerd a.d.h.v. een elektronische vragenlijst in de zomer van 2009:

- Biomedische informatie bronnen (2de bachelor BMW)
- Bioinformatics and systems biology: sequence, structure and evolution (1ste master BMW)
- Bioinformatics and systems biology: expression, regulation and networks (2de master BMW)

Het vak in de 2de bachelor werd gegeven door een nieuwe docent en de andere vakken waren nieuw in het curriculum van de master BMW.

Ondersteuning door de DOG werd geboden bij de opmaak van de vragenlijsten, invoer in QMP, verwerking van de resultaten en presentatie op de POC BMW. Dit heeft geleid tot optimalisatie van de OPO's (inhoud, studiemateriaal, organisatorische aspecten).

Bevraging Media en gezondheid, 1ste master BMW (Lies Blicck)

Dit vak werd bij de studenten bevroegd omdat het het afgelopen academiejaar een grondige herwerking had ondergaan. Via de bevraging wilde de POC nagaan of de doelstellingen werden bereikt en de kwaliteit verbeterd was. De DOG bood ondersteuning bij de opmaak van de vragenlijst, de invoer in QMP, de verwerking van de resultaten en de presentatie op de POC. De studenten waren over het algemeen heel tevreden, een indicatie dat de kwaliteitsverbetering gerealiseerd werd.

Bevraging advanced studies en hot topics, 1ste en 2de master BMW (Lies Blicck, Nathalie Druine, Magali Haesendonck)

Om tegemoet te komen aan het gestegen aantal studenten in de master BMW en de studenten blijvend in kleine groep en op een gespecialiseerd niveau kennis te laten maken met recente onderzoeksbevindingen uit de diverse domeinen van de biomedische wetenschappen, werden 12

nieuwe (keuze)vakken gecreëerd: 6 Advanced studies in en 6 Hot topics in glycobiology, hormonology, metabolism and human disease, microscopy, neurobiology of disease en oncology II. Al deze nieuwe OPO's werden aan de kritische evaluatie van de studenten onderworpen met de bedoeling de kwaliteit van inhouden, organisatie en evaluatievormen te optimaliseren. De DOG bood de POC daarbij ondersteuning in de verschillende fasen van de bevraging.

De studenten hebben alle stellingen over de volledige lijn positief beoordeeld. Toch kunnen uit de toegevoegde opmerkingen, nog suggesties voor verbetering worden gehaald.

Bevraging van de masterproef, 2de master BMW (Lies Blicck, Nathalie Druine, Magali Haesendonck)

Mede tegen de achtergrond van de diagnostische bevraging van de masterproef die door DOWB aan de faculteiten was opgelegd, besliste de opleiding ook haar masterproef te bevragen bij de studenten. De DOG hielp zowel bij de organisatie van de werkgroep, de opmaak van de vragenlijst, als bij de analyse en samenvatting van de resultaten. De resultaten worden begin 2010-2011 door de Werkgroep Masterproef en de POC geanalyseerd.

Bevraging Nanobioelektronica 3de bachelor BMW (Lies Blicck, Nathalie Druine, Magali Haesendonck)

De evaluatie van dit keuzevak werd ingericht op vraag van de docent, die dit OPO voor de eerste keer doceerde. Opnieuw bood de DOG ondersteuning bij de diverse stappen in het proces van bevraging. De resultaten zijn aan de docent bezorgd.

Geneeskunde

Evaluatie themaonderwijs in de opleiding geneeskunde (Lies Blicck, m.m.v. Nathalie Druine)

Verschillende nieuwe thema's werden bevraged via een papieren/elektronische vragenlijst om de mogelijke kinderziekten in kaart te brengen en te remediëren. Hierbij zijn diverse aspecten geëvalueerd: de globale beoordeling van het thema, algemene aspecten m.b.t. het thema (algemeen, themaboek, doelstellingen, organisatie, examen) en specifieke aspecten m.b.t. de onderwijsleeractiviteiten/ onderdelen (algemeen, studiemateriaal, werkvormen, examen).

Een overzicht van de verschillende bevragingen wordt hieronder weergegeven:

- Oogheelkunde (1ste master geneeskunde, 2de semester) (afname in november 2008 bij de 2de master studenten geneeskunde, verwerking in februari 2009)
- Psychiatrie (1ste master geneeskunde, 2de semester) (afname in november 2008 bij de 2de master studenten geneeskunde, verwerking in februari 2009)
- Farmacologie (1ste master geneeskunde, 1ste semester) (afname en verwerking in voorjaar 2009)
- Neurologie en neurochirurgie (2de master geneeskunde, 1ste semester) (afname en verwerking in voorjaar 2009)
- Algemene geneeskunde, deel 2 (2de master geneeskunde, 2de semester) (afname in najaar 2009 bij de 3de master studenten geneeskunde, verwerking in 2010)
- Gynaecologie-verloskunde (2de master geneeskunde, 2de semester) (afname in najaar 2009 bij de 3de master studenten geneeskunde, verwerking in 2010).

Na terugkoppeling met de programmadirecteur en decaan werd het rapport besproken met de coördinator van het opleidingsonderdeel. Vervolgens werd het rapport toegelicht op de POC en tijdens een vergadering met het hele didactische team. De besprekingen hebben geleid tot aanpassingen op een aantal terreinen (bv. werkvormen, examen) en bijgevolg hopelijk ook tot een kwaliteitsverbetering van het onderwijs.

Een concrete aanpassing was o.m. de opsplitsing van het OPO Algemene geneeskunde, 2 in een OPO Algemene geneeskunde 2 en een OPO Aanvullingen in de oncologie. De DOG bereidde de programmawijzigingen mee voor.

Evaluatie lichamelijk onderzoek, 3de bachelor geneeskunde (Lies Blicck m.m.v. Nathalie Druine)

De onderwijsleeractiviteit 'lichamelijk onderzoek- gedeelte theorie' behorende tot het vak 'manuele en communicatieve vaardigheden' werd bevraagd via een papieren vragenlijst bij de 3de bachelor geneeskunde. Op basis van de standaardvragenlijst voor het themaonderwijs werd een nieuwe vragenlijst ontwikkeld om de volgende aspecten te bevragen: doelstellingen, studiemateriaal, theoretisch gedeelte en examen. De resultaten werden besproken met de decaan, de programmadirecteur en de verantwoordelijke docenten en dit leidde tot een aantal concrete veranderingen: aanpassing inhoud, studiemateriaal, toelichting examen, ... De resultaten werden eveneens besproken op de POC.

Studietijdmeting geneeskunde (Lies Blicck, Nathalie Druine, Agnes Goethuys m.m.v. Magali Haesendonck)

Op vraag van de studenten en als voorbereiding op de visitatie, is er op de POC Geneeskunde beslist om een studietijdmeting te houden in de opleiding geneeskunde. Hierbij worden alle opleidingsonderdelen, behalve de keuzevakken, bevraagd om de werkelijke studiebelasting per vak te vergelijken met de begrote studiebelasting (of aantal studiepunten).

Er is een strategie voor afname in het eerste en tweede semester uitgewerkt en per OPO werd een vragenlijst opgesteld i.s.m. de coördinatoren. De vragenlijsten werden door de studenten ingevuld op het einde van elk examen. De ontwikkeling van de vragenlijsten en de verwerking van de resultaten gebeurt in nauw overleg met de Dienst Universitair Onderwijs (DUO). In 2010-2011 wordt gewerkt aan de opvolging.

Opstellen facultair reglement masterproef voor de opleiding geneeskunde (Nathalie Druine)

Omdat in 2010-2011 de eerste 'masters' in de geneeskunde afstuderen, was een reglement voor de masterproef vereist. In overleg met de Werkgroep Vierde jaar arts en de POC werd op basis van het centrale examenreglement een duidelijke richtlijn uitgewerkt.

Programmawijziging 4de master in de geneeskunde (Nathalie Druine m.m.v. alle DOG-leden)

De DOG bereidde een aantal programmawijzigingen voor in geneeskunde. Voorbeelden zijn de wijziging van de studiepunten van het OPO Terugkomdagen en enkele stages uit derde master (voorzien voor 2011-12) of het hoger genoemde Aanvullingen in de oncologie. Maar vooral de programmawijziging van de vierde studiefase (keuzegedeelte) vergde veel tijd.

Om de uniformiteit van de master in de geneeskunde voor de vier afstudeerrichtingen te vergroten en de overstap naar een andere richting te vergemakkelijken, werden alle OPO's (qua benamingen en studiepunten) op elkaar afgestemd. Tegelijk is de kans gegrepen om met alle coördinatoren van de diverse specialisaties samen te zitten en deze OPO's inhoudelijk te bekijken (m.b.t. doelstellingen, werkvormen, inhoud en evaluatievormen). Op deze manier werden de syllabi van een heel groot aantal OPO's geactualiseerd.

Herdefiniëren van de eindtermen van de bachelor en master in de geneeskunde (Annick Dermine, Nathalie Druine)

Naar aanleiding van het Balansmoment van de opleiding Geneeskunde besliste de POC om met een ad hoc werkgroep de eindtermen te herbekijken. Dit is in menig opzicht belangrijk:

- Actualisering van de doelstellingen in het licht van de volgende visitatie (2013) waarin doelstellingen een belangrijke plaats innemen.
- Evoluties m.b.t. doelstellingen in interuniversitaire context (VLIR) en in vervolgopleiding (manama specialistische geneeskunde)
- Verschijnen van een nieuw Nederlands Raamplan (2009).

Op basis van het Nederlands Raamplan, dat zich ent op de CanMEDs, maar rekening houdend met de Leuvense situatie, zijn alle eindtermen geherformuleerd. De DOG leverde (samen met DUO) een bijdrage in de voorbereiding van de documenten, de verslaggeving en de sturing van het hele proces. Tijdens het volgende academiejaar 2010-2011 zullen de eindtermen gekoppeld worden aan de OPO's en zal een opsplitsing gemaakt worden voor de bachelor en de master.

Evaluatie terugkomdagen stage 3de master (Ann Deketelaere)

Zie 3.4

Logopedische en audilogische wetenschappen

Ondersteuning bij de verwerking en de digitalising van de ABC-bevraging LAW (Lisa De Jonghe)

Drie jaar geleden werd er aan de opleiding logopedische en audilogische wetenschappen gestart met het afnemen van een ABC-bevraging. Deze bevraging bestaat – naar analogie van de bevraging van de stagiairs geneeskunde in 3^e master – uit een vijftigtal items die de kwaliteit van een stageplaats in kaart brengen. Zo wordt er bijvoorbeeld gevraagd naar de sfeer op een dienst, de mate van begeleiding, het aanbod aan pathologie en de mogelijkheid tot zelfstudie. Om de anonimiteit van de stagiairs te garanderen, werd er bepaald dat de analyse van de bevraging pas zou worden vrijgegeven na drie jaar.

De Dienst Onderwijs ondersteunde de verwerking en interpretatie van de resultaten van de ABC-bevraging en ontwikkelde een digitale versie van de vragenlijst om in de toekomst de verwerking van de bevraging te vereenvoudigen.

Tandheelkunde

Vorbereiding visitatie tandheelkunde 2010 (Lies Blicck, Nathalie Druine)

De zelfevaluatierapporten voor de opleidingen bachelor en master in de tandheelkunde met bijhorende master-na-masteropleidingen (endodontics, forensic odontology, oral health research, orthodontics, paediatrics dentistry and special dental care, periodontology, restorative dentistry) werden op de VIIR verwacht in juli 2010. Samen met DUO bood de DOG ondersteuning bij de studietijdmeting in de basisopleiding tandheelkunde (opstellen van vakspecifieke vragenlijsten, verwerking van resultaten, verdere opvolging), bij het optimaliseren van de onderwijskundige referentiekaders voor de verschillende opleidingen, het opstellen en verwerken van vragenlijsten voor de bachelor-, master- en manama-studenten en vooral het nalezen van stukken uit het zelfevaluatierapport en het meewerken aan voorstellen ter verbetering. De visitatiecommissie bezoekt de opleiding van 1 tot 3 december 2010.

Door de nauwe samenwerking tijdens de visitatievoorbereiding, leerde de DOG de opleidingen binnen Tandheelkunde beter kennen en zal zij in de toekomst meer gericht ondersteuning kunnen bieden. De aanwezigheid van een DOG-medewerker op de POC was hiervan een eerste voorbeeld. Ook werd mee vergaderd over mogelijke aanpassingen aan de inhoud en organisatie van de masterproef. In het komend academiejaar zal de DOG vooral ook een belangrijke bijdrage kunnen

leveren aan de programmawijzigingen naar één gemeenschappelijke master-na-master in de specialistische mondzorg.

Seksuologie

Herbekijken syllabi master in de seksuologie (Lies Blieck, Nathalie Druine)

Op vraag van de programmadirecteur werden de syllabi van de master in de seksuologie (m.i.v. schakel- en voorbereidingsprogramma) onder de loep genomen. Een inventaris van ontbrekende informatie in de syllabi (evaluatievorm, toelichting bij examens, ...) werd opgesteld door de DOG en overhandigd aan de programmadirecteur.

2. Vervolgopleidingen

Evaluatie Postgraduate studies in medical imaging (Nathalie Druine)

Op vraag van de programmadirecteur werd het postgraduaat in medical imaging geëvalueerd bij de studenten met de bedoeling de algemene kwaliteit in kaart te brengen en indien nodig te verbeteren. Er werd in onderling overleg een vragenlijst opgesteld die uit twee delen bestond: een globale evaluatie van het postgraduaat (o.m. organisatorische aspecten) en een evaluatie van de verschillende OPO's afzonderlijk.

Over het algemeen waren de studenten tevreden, maar op enkele specifieke punten werden nog suggesties voor verbetering gegeven die de programmadirecteur in rekening heeft genomen.

Master in de specialistische geneeskunde (manama ASO) Voorbereiding visitatie 2012 (Lies Blieck, Nathalie Druine)

De master in de specialistische geneeskunde ging na een visitatie in april 2009 en een positief advies van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) van start in het academiejaar 2009-2010. De Dienst Onderwijs Geneeskunde bood ondersteuning bij vele facetten: opmaak aanvraagdossier Erkeningscommissie hoger onderwijs en NVAO, opmaak programmagids en portfolio's voor de verschillende disciplines, ondersteuning bij de ontwikkeling van een toledo community en website, concrete uitwerking van opleidingsonderdelen behorende tot niveau 1.

In 2012 krijgt de opleiding ook een visitatiecommissie over de vloer. Ter voorbereiding van het zelfevaluatie rapport werkte de DOG in overleg met de programmadirecteur een plan van aanpak uit: welke aspecten wel of niet bevragen, hoe bevragen en wanneer... De DOG bood ondersteuning bij het uitwerken van drie vragenlijsten die op papier bij de studenten en de stageleiders zullen worden afgenomen.

Postgraduaat acute geneeskunde (Lies Blieck, Nathalie Druine)

Na de afschaffing van het Brevet Acute geneeskunde was er in Vlaanderen geen formele mogelijkheid meer tot het opleiden van 'acutisten'. Op initiatief van de decaan, de programmadirecteur en het diensthoofd Urgentiegeneeskunde werd voorgesteld om een postgraduaat in te richten met de bedoeling de opleiding een plaats te geven in het formele onderwijslandschap. De DOG bood ondersteuning bij het inhoudelijk en administratief uitwerken van de fase 1 en fase 2 documenten, nodig voor het aanvragen van een nieuwe opleiding.

Opvolging visitatie master in de sportgeneeskunde: herformuleren van de eindtermen en curriculummapping (Lies Blieck, Nathalie Druine)

In 2007 beoordeelde de visitatiecommissie de opleiding sportgeneeskunde op de meeste onderdelen met een *voldoende* (voor 'kwaliteit personeel' en 'professionele en academische gerichtheid van de staf' was er een *goed*). Om de opleiding zowel voor de studenten als voor de visitatiecommissie kwalitatief nog te verbeteren, is in samenwerking met de programmadirecteur en DUO een stappenplan voor kwaliteitszorg uitgewerkt. In 2009 werden de eindtermen van de opleiding geherformuleerd a.d.h.v. de competenties van de sportarts die door het Nederlands Instituut Opleiding Sportartsen (NIOS) naar CanMEDs-model (7 rollen van de arts) zijn uitgewerkt. In september 2010 worden de eindtermen gekoppeld aan de verschillende vakken uit de opleiding (curriculum mapping) en zullen de vakken systematisch in detail worden bekeken (o.m. evaluatievorm, behalen eindtermen).

Opvolging visitatie master in de ziekenhuishygiëne (Lies Blicck, Nathalie Druine m.m.v. Ann Deketelaere)

In opvolging van de visitatie Ziekenhuishygiëne (2007) zijn er diverse overlegmomenten geweest met de programmadirecteur en een opleidingsverantwoordelijke enerzijds en DOG en DUO anderzijds met de bedoeling tegemoet te komen aan de opmerkingen van de visitatiecommissie. In eerste instantie is er gewerkt aan de optimalisering van de stages en de uitwerking van een portfolio.

Daarnaast werd een elektronische bevraging afgenomen bij de studenten om de globale opleiding te beoordelen en diverse wijzigingen in het programma en opleidingsonderdelen te evalueren. De resultaten werden doorgegeven aan de programmadirecteur en verwerkt in het opvolgrapport van de visitatie.

Deze grondige bezinning over de opleiding, gaf aanleiding tot het indienen van een grote programmawijziging die de opleiding zowel inhoudelijk als vormelijk (transparantie voor de studenten) moest verbeteren. Er wordt een voorbereidingsprogramma ingericht voor de master in de ziekenhuishygiëne (twee nieuwe OPO's). Daarnaast zijn de inhoud en structuur van de master aangepast: invoering van vijf groepen van OPO's, inrichten van een nieuw OPO Geïntegreerde klinische stage, nieuwe benamingen voor diverse OPO's, sommige OLA's worden OPO's en de studiepunten van diverse OPO's (OLA's) zijn aangepast. Bovendien zijn de syllabi van alle OPO's herbekeken en verschillende syllabi werden aangepast. Bij al deze stappen speelde de DOG een ondersteunende en initiërende rol.

3. Faculteitsbreed

Nieuw opleidingsonderdeel Biomedische ontwikkelingssamenwerking voor de hele Faculteit Geneeskunde (Nathalie Druine)

Vanaf het academiejaar 2009-2010 kunnen de studenten dit nieuw faculteitsbreed opleidingsonderdeel volgen. De DOG bereidde deze programmawijziging mee voor (inhoud, doelstellingen, evaluatie) en gaf de aanzet voor de opmaak van de syllabus.

Organisatie EVALOP 2009 (Lies Blicck, Nathalie Druine)

Op het einde van het academiejaar 2008- 2009 werden de studenten bevraagd over de opleidingsonderdelen die ze dat academiejaar hebben gevolgd. Op basis van een aantal richtlijnen beslisten de POC's welke docent-vakcombinaties onderwerp van de bevraging waren. De DOG centraliseerde de gegevens voor de faculteit Geneeskunde en deze werden nadien bezorgd aan DOWB.

Balansmomenten (Lies Blicck, Nathalie Druine)

In 2009 heeft een balansmoment plaatsgevonden voor de opleiding logopedie en audiologie, seksuologie, biomedische wetenschappen en geneeskunde. In deze gesprekken werd teruggeblikt op recente evoluties van het programma en werden plannen besproken voor de toekomst. Het gesprek tussen de opleiding en het universiteitsbestuur dient niet als evaluatie maar dient louter ter opvolging en ondersteuning van de kwaliteit.

De DOG heeft deelgenomen aan deze vergaderingen en pikte er punten ter ondersteuning op (logopedie en audiologie: nalezen rationalisatieplan; seksuologie: optimalisatie syllabi; biomedische geneeskunde: opstellen van enkele bevragingen en herbekijken eindtermen; geneeskunde: opstellen van enkele bevragingen en studietijdmeting).

Diagnostische bevraging masterproef (Lies Blicck, Nathalie Druine m.m.v. Annick Dermine)

Op vraag van de Onderwijsraad moesten alle POC's van de faculteit (c.q. universiteit) een bevraging opzetten over de brede problematiek van de masterproef zoals die op dit moment in de opleidingen wordt georganiseerd. Aan de POC's werd een stramien bezorgd om die bevraging concreet vorm te geven. De bevraging peilt naar diverse aspecten van de masterproef, namelijk het opzet, de voorbereiding, de begeleiding en de beoordeling. Ook de randvoorwaarden waarbinnen de masterproef moet worden opgezet en begeleid, komen hierbij aan bod. De bevraging had tot doel een zicht te krijgen op de mate waarin het gehele proces van de masterproef in de perceptie van de POC succesvol verloopt. Het was de bedoeling van de OWR zowel knelpunten als goede praktijken te detecteren en na te gaan of de aanpak binnen een bepaalde context soelaas kan bieden voor problemen die zich elders stellen. De DOG bood zowel inhoudelijke (eerste versie nota, aanvullende commentaren) als administratieve (verslaggeving) ondersteuning aan de opleidingen biomedische wetenschappen, geneeskunde, seksuologie en tandheelkunde (voor deze laatste opleiding wordt de nota in 2010-2011 gefinaliseerd).

3.3 Examenontwikkeling en –ondersteuning

1. Verdere ondersteuning van bestaande schriftelijke meerkeuze-examens (Annick Dermine)

Vanuit de Dienst Universitair Onderwijs (DUO) werd in de loop van het eerste semester van het academiejaar 2009-2010 overgeschakeld naar een ander ondersteuningspakket voor het inlezen en verwerken van meerkeuzevragenexamens. Naast de workshops die door DUO georganiseerd werden, werd op 15 december vanuit de DOG in samenwerking met DUO een extra workshop georganiseerd voor docenten vanuit de Faculteit Geneeskunde. Het nieuwe systeem werd door de medewerkers van DUO toegelicht en er werd een simulatie met het examen van Prof Schuit van vorig academiejaar gedaan.

Na de eerste proefdraai tijdens de januari-zittijd 2010 werd dit nieuw systeem geëvalueerd en werd er vanuit DUO beslist om de elementen uit deze evaluatie eerst te integreren in het systeem en in afwachting nog verder te gaan met het “oude” systeem.

- Metabolisme en metabole regeling, 2 ba BMW en geneeskunde (prof E. Waelkens en F Schuit). Ondersteuning bestond uit begeleiden overstap naar Print & Scan systeem.
- Bloed en bloedsomloop, 1 ma geneeskunde (prof. A. Nevelsteen, prof. I. Fourneau). De ondersteuning bestond in januari 2009 uit de itemanalyse van de vragen en feedback hierover, ter voorbereiding van het examen 2010 werd ondersteuning geboden bij het nalezen van nieuwe examenvragen.
- Dermatologie, 2 ma geneeskunde (prof. M. Garmyn). De ondersteuning bestond uit hulp bij verwerking en itemanalyse.
- Neurologie, 2 ma geneeskunde (prof. W. Robberecht). De ondersteuning bestond voornamelijk uit verwerking en itemanalyse van de resultaten.
- Gynaecologie en verloskunde, 2 ma geneeskunde (prof. I. Vergote). De ondersteuning hiervan blijft bestaan uit het nalezen van de nieuwe vragen, hulp bij de verwerking van de examenresultaten en bij de itemanalyse.

2. Stationsproeven

Stationsproef 2de masterjaar

Er werd een verkorte prestatiesproef uitgevoerd bij 200 vrijwilligers van 2de master in december als onderdeel van het doctoraatsonderzoek naar peer assisted learning (PAL) door Inneke Berghmans. De elektronische kennis-over-vaardigheidentoets werd vervangen door een kennis en inzichtstoets in het kader van hetzelfde doctoraatsonderzoek.

Stationsproef 3de jaar arts 2008-2009

De stationsproef die in 2007 grondig is voorbereid, werd tijdens de twee examenperiodes in 2009 voor de tweede keer georganiseerd. In de junizittijd legden 288 studenten deze proef af, tijdens de augustuszittijd waren dit 21 studenten, in januari 2009 3.

In de maanden januari-mei meldden zich nog enkele nieuwe simulatiepatiënten aan. Op 16 en 18 juni werd een groepstraining voorzien waarin alle simulatiepatiënten hun rol kwamen oefenen. Zie ook de website: www.simpat.be.

Gedurende de maanden januari tot maart werden observatoren voor de stationsproef gerekruteerd. Op 27 mei werd er voor hen een training georganiseerd in het leren werken met de scoreformulieren.

Gedurende de maanden februari tot mei werden nieuwe stations ontwikkeld en gevalideerd. Na 2 jaar stationsproef beschikken we over een 'pool' van 92 stations waaruit kan geselecteerd worden.

De valideringscommissie met vertegenwoordigers van de verschillende disciplines bleef maandelijks samenkomen. Deze commissie heeft de volgende taken: valideren van ontwikkelde stations, bepalen van de weging van de items op de scoreformulieren, bepalen welke stations door wie moeten worden ontwikkeld, samenstellen van de stationsproef, predelibereren, evalueren en opvolgen van de stationsproef.

Tijdens de zomermaanden werd gestart met de evaluatie van de stationsproef. Dit jaar werd deze uitgebreid en werden er analyses gedaan om feedback naar de opleiding te kunnen terugkoppelen. Op basis hiervan werden opnieuw de stations verbeterd, en zullen er in de loop van het voorjaar 2010 terugkoppelingen gebeuren naar de faculteit enerzijds en naar de perifere stageleiders anderzijds.

Stationsproef 3de masterjaar 2009-2010

De bestaande stations werden gedurende dit academiejaar grondig herbekeken en waar nodig herwerkt op basis van de analyses en de feedback van de observatoren de vorige jaren. Daarnaast werden een paar nieuwe stations ontwikkeld, maar het grootste werk van dit academiejaar was de introductie van het Qpercom – systeem. Hiermee wordt heel de stationsproef digitaal verwerkt. Alle observatoren voerden de scoreformulieren in via dit systeem, zodat onmiddellijk na de stationsproef de resultaten bekend waren. Hiertoe werden verschillende stappen ondernomen:

- Overleg met de firma om tot een voor K.U.Leuven bruikbaar systeem te komen (m.m.v. Gert Goos en Lisa De Jonghe)
- Invoer van alle bestaande stations
- Mineure wijzigingen: invoeren van gegevens op naam van de student i.p.v. anoniem, minder items op het scoreformulier, waar mogelijk.
- Er werd gezorgd voor een pc voor elk station, die enkel voor stationsproeven wordt gebruikt, een eigen netwerk werd aangemaakt met een eigen server. Alle voorzorgen i.v.m. beveiliging werden maximaal genomen
- De observatoren kwamen extra vroeg naar de stationsproeven en kregen eerst een training (op oefen- pc's) om hiermee te werken.
- Tijdens de juni-zittijd bleven de mensen van de software firma online en standby om eventuele problemen op te lossen. Die waren er gelukkig niet, op één klein incident na dat na 11 studenten volledig was verholpen.
- Veiligheidshalve werd telkens voor papieren back-up formulieren in elk station gezorgd, deze bleken echter slechts eenmaal nodig.

Vanaf dit academiejaar kregen vele observatoren een leeropdracht op de stationsproef en daardoor hadden we voldoende observatoren om een aantal stations dubbel te observeren. Met deze gegevens kunnen we de inter-beoordelaarsvariatie onderzoeken, wat essentieel is voor de evaluatie van deze stationsproef.

De gegevens van de feedback analyse van het jaar voordien werden dit jaar teruggekoppeld naar de individuele verantwoordelijke ZAP-leden, via de opleidingsmodules naar de perifere stageleiders in de verschillende Cremecs en ten slotte op de studiedag vaardigheden van 16 maart 2010.

Stationsproef communicatievaardigheden 4de master geneeskunde, richting huisartsgeneeskunde

Net zoals de voorgaande jaren bestond de ondersteuning voornamelijk in het helpen zoeken van simulatiepatiënten en observatoren.

3. Databank voor de examenvragen Probleemoplossend klinisch redeneren (POKR), 4de master geneeskunde (Lies Blieck, Annick Dermine, Nathalie Druine, Agnes Goethuys, Bo Van Damme, Lisa De Jonghe)

In dit project wordt gewerkt aan een examenwebsite met bijhorende databank waarin de examenvragen van de colleges POKR zijn opgenomen. Het voorbije jaar werd de examenwebsite verder geoperationaliseerd. Dankzij de gebruiksvriendelijke interface en meer uitgebreide functionaliteiten is het mogelijk om docenten en coördinatoren te betrekken bij het aanmaken en herschrijven van (nieuwe) examenvragen. Vanaf september '10 wordt er met de nieuwe website van start gegaan. Niet alleen biedt de website de mogelijkheid om vragen in te voeren en aan te passen, hij geeft ook uitgebreid de mogelijkheid om statistische gegevens bij te houden. Zo kan er in de toekomst vanuit de Dienst Onderwijs Geneeskunde nagegaan worden welke vragen al dan niet geschikt zijn om in de databank te behouden en welke best onderworpen worden aan een herevaluatie.

De website werd gerealiseerd in samenwerking met West Technologies.

4. Organisatie en verwerking POKR-examen

Samenstellen van het examen, coördinatie van de validering van vragen, feedback van de studenten verzamelen (wat betreft examenvragen), verwerking van de examenresultaten, itemanalyse en psychometrische berekeningen (als permanente kwaliteitscontrole van het examen). Vanuit deze analyses werd nagedacht over de verwerking van de examenresultaten, itemanalyse en over psychometrische berekeningen (als permanente kwaliteitscontrole van het examen).

5. VLIR-examen

Telkens in maart en september werd opnieuw het gelijkwaardigheidsexamen diploma arts door de VLIR ingericht. De examens werden door de DOG samengesteld en verwerkt. Ook nam Annick Dermine als jurylid (en plaatsvervanger van prof. B. Himpens) deel aan het mondeling examen van deze kandidaten op 30 september 2009.

6. Nieuwe examens

Sociale geneeskunde (prof Donceel) 4de master geneeskunde.

In juni 2009 werd er voor dit OPO overgeschakeld op een meerkeuze-examen. De ondersteuning hierbij bestond voornamelijk uit informatieverstrekking, nalezen van de examenvragen en verwerking van de resultaten.

Pediatrie, 2de master geneeskunde (prof. L. Lagae).

Tijdens het academiejaar 2009-2010 werd gestart met een schriftelijk meerkeuze-examen. De ondersteuning bestond uit het aanreiken van informatie betreffende examenvormen, hulp bij het ontwikkelen van nieuwe vragen, informatie geven bij de praktische organisatie, verwerking van de resultaten en evaluatie van het examen.

3.4 Stages en leren op de werkvloer

1. *Opvolging en ondersteuning activiteiten stagejaar (3de master geneeskunde)* (Ann Deketelaere, Lisa De Jonghe m.m.v. andere DOG-leden)

Verschillende activiteiten in het kader van het optimaliseren van het leren op de werkvloer (stage) overlappen met de andere domeinen van dit verslag; we geven hier het overzicht.

- Participatie aan en opvolging van de Werkgroep Stage
- Redactie van de e-nieuwsbrief stage. Deze nieuwsbrief verschijnt vier maal per jaar (<http://med.kuleuven.be/education/gids/3jarts/Nb0910/nieuws1007e.html>)
- Praktische voorbereiding terugkomdagen (vier keer per jaar) o.a. door het verzamelen en doorsturen van de klinische casussen en van de casussen communicatie en ethische reflectie naar de docenten. Voorbereiden en begeleiden van de reflectie/bespreking van de casussen m.b.t. emotionele voorvallen.

2. *Jaarlijkse studiedag voor stageleiders en academische staf* (Ann Deketelaere) (is ook 3.5)

Tijdens het academiejaar 2008-2009 had deze studiedag (2 juni 2009) als titel 'Vaardig en Aardig' De aanwezige gastspreker was dit keer Prof. T. Dornan.

Op 26 mei 2010 was het thema 'Globalisering en Flexibiliteit in de opleiding tot arts en de gevolgen voor het stagejaar'.

Beide studiedagen werden vooraf gegaan door een instapmodule voor nieuwe stageleiders. Traditiegetrouw volgde na beide studiedagen de uitreiking van de Prijs Prof. De Groote en de viering van de emeriti-stageleiders.

3. *Evaluatie kwaliteit stageplaatsen 3de master geneeskunde* (Lisa De Jonghe, Ann Deketelaere) (is ook 3.2)

Naar jaarlijkse gewoonte werden de ABC-scores voor de verschillende diensten berekend. Deze werden samen met de kwalitatieve commentaren per dienst teruggekoppeld naar alle stageplaatsen (zowel schriftelijk als mondeling tijdens de opleidingsmodules in het cremec).

Daar in 2007-2008 voor het eerst ook een stage in Huisartsgeneeskunde, Psychiatrie en Neurologie georganiseerd werd, werden ook voor deze stages aangepaste ABC-scores berekend. Voor de drie disciplines werd een brochure aangemaakt met de algemene evaluaties per discipline. Deze brochure werd teruggekoppeld naar de diensten. Omdat de anonimiteit van de stagiairs nog niet gewaarborgd kan worden, ontvingen de diensten geen geïndividualiseerde feedback.

In najaar 2009 werd een factoranalyse uitgevoerd op de ABC-vragenlijst om na te gaan of de structuur ook statistisch ondersteund kon worden. Op basis van de resultaten van deze factoranalyse worden vanaf 2010-2011 zowel de verwerking als de terugkoppeling van de ABC-scores naar de diensten geoptimaliseerd.

De ABC-vragenlijst voor het stagejaar vormde de basis voor de ontwikkeling van een aangepast instrument voor de evaluatie van de stageplaatsen van de coassistenten en de ASO's.

4. *Evaluatie kwaliteit stageplaatsen coassistenten geneeskunde* (Lisa De Jonghe, Ann Deketelaere) (is ook 3.2)

Zowel in januari 2009 als in januari 2010 werd de vragenlijst voor de evaluatie van de stageplaatsen (telkens voor het najaar 2008 en 2009) door de coassistenten via Toledo aangeboden. De gegevens werden telkens gepresenteerd op de Werkgroep Vierde jaar arts. Geïndividualiseerde feedback voor de co'schappplaatsen zal pas na drie jaar teruggekoppeld worden. Dit om de anonimiteit van de respondenten te waarborgen.

5. Evaluatie kwaliteit stageplaatsen artsspecialisten in opleiding (ASO) (Lisa De Jonghe, Ann Deketelaere) (is ook 3.2)

De aangepaste ABC-vragenlijst voor de evaluatie van de ASO-opleidingsplaatsen zal bestaan uit twee delen. Het algemene deel werd via elektronische enquête aangeboden aan de ASO's in de zomer van 2009 en 2010. De verwerkte gegevens worden na drie jaar teruggekoppeld naar de opleidingsplaatsen om de anonimiteit te garanderen. Het disciplinespecifieke deel dient nog ontwikkeld te worden.

6. Ontwikkeling portfolio voor de master in de specialistische geneeskunde (manama ASO) (Ann Deketelaere, Lies Blicck)

Binnen de VIIR-werkgroep opleiding artsspecialisten werd een technische werkgroep opgericht die een concept diende uit te werken voor het portfolio van de manama. Naast een tool ter ondersteuning van het leren tijdens het assistentschap is het portfolio duidelijk ook bedoeld als een assessment instrument.

Deze werkgroep bestond uit portfoliospecialisten uit de verschillende Vlaamse universiteiten. Voor de K.U. Leuven participeerde Ann Deketelaere aan deze werkgroep. De werkgroep kwam in januari en begin april (2009) samen ter voorbereiding van de visitatie op 24 april. De werkgroep werd tijdens deze visitatie gehoord. Het disciplinespecifieke gedeelte van het portfolio werd op punt gesteld door Lies Blicck i.s.m. de universitaire stagemeesters. De (papieren) portfolio's werden operationeel met de start van de opleiding in september 2009.

7. Evaluatie terugkomdagen stage 3de master (Ann Deketelaere) (is ook 3.2)

Op vraag van prof. Blockmans werden de inhoud en aanpak van de terugkomdag (TKD) **Inwendige Geneeskunde** tijdens de derde en vierde periode bij de studenten geëvalueerd via een korte enquête.

Voor de vierde periode gebeurde een analoge bevraging voor de TKD **Heelkunde** op initiatief van prof. Fourneau. Deze bevraging vormde de aanleiding voor een bespreking over de inhoud en het opzet van de terugkomdagen heelkunde met de betrokken docenten op 26 augustus 2010.

Voor de vierde periode van de TKD huisartsgeneeskunde-Psychiatrie-Neurologie (HPN-blok) dienden 38 studenten die geen volledige aanwezigheid konden aantonen, een vervangende opdracht te maken. De analyse van de antwoorden op de vragen "wat heb je in deze TKD geleerd?" en "welke optimaliseringssuggesties heb je bij de aanpak van de TKD?" droeg bij tot een kwalitatieve evaluatie van deze TKD.

8. Onderwijsproject E-tools (Lisa De Jonghe, Ann Deketelaere)

Dit project omvat de ontwikkeling van e-tools ter bevordering van de integratie en continuïteit van de lijn vaardigheden in de opleiding geneeskunde.

De lijn vaardigheden omvat het onderwijs in (instrumenteel-technische, communicatieve, semiologische en klinische redeneer-) vaardigheden en diverse stagemomenten. Doorheen het curriculum geneeskunde wordt de continuïteit van deze lijn vaardigheden onvoldoende herkend door de diverse betrokkenen (studenten, docenten en stageleiders). Bovendien is de integratie van het vaardigheidsonderwijs met de diverse stagemomenten te weinig expliciet waardoor studenten tijdens stages te weinig rendement halen uit het geleerde tijdens het vaardigheidsonderwijs. Het project streeft naar het zichtbaar maken van de continuïteit van de lijn vaardigheden en het versterken van de integratie tussen vaardigheidsonderwijs en stages. Dit gebeurt door het ontwikkelen van een didactische website en de uitbouw van een elektronisch portfolio, toegankelijk voor alle betrokkenen van de basis- en de vervolgopleiding geneeskunde.

3.5 Onderwijskundige vorming voor docenten (Docentenprofessionalisering)

1. **Opleidingen voor de stageleiders 3de master geneeskunde** (Ann Deketelaere, Annick Dermine)

Zie 3.4

2. **Opleiding voor stageleiders Tandheelkunde en stageleiders Audiologische en Logopedische Wetenschappen** (Ann Deketelaere)

In het kader van de disseminatie van de ervaringen opgedaan tijdens het stage-convenant geneeskunde werd een lezing verzorgd over 'feedback en conflicthantering' tijdens de bijeenkomst voor stageleiders, georganiseerd door de opleiding Tandheelkunde (18 juni 2009, 3 juni 2010) en Audiologische en Logopedische Wetenschappen (4 december 2009).

3. **Opleiding voor stagemeesters ASO** (Ann Deketelaere)

Participatie aan de 6de opleidingsdag voor stagemeesters ASO (16 oktober 2009) met lezing over "portfolio en evaluatie"

Opleiding docenten responsiecolleges kindergeneeskunde: Activeren van studenten (20 november 2009)

4. **Workshops schriftelijk examineren en meerkeuzevragen opstellen** (Annick Dermine m.m.v. Nathalie Druine)

In samenwerking met de NBME-medewerkeres en experts ter zake (Dave Swanson en Kathy Holzman) werd in Bremberg op 16 en 17 maart 2009 een 'item writing party' georganiseerd.

'Using simulations to assess clinical decision making skills: How much authenticity is enough?' (K. Holtzman & D. Swanson, PhD) Dinsdag 17 maart 2009, 18-19h

5. **Workshops schriftelijk examineren (24 november 2009 en 1 december 2009)** (Annick Dermine m.m.v. Nathalie Druine)

Er werd tweemaal een workshop ingericht voor alle geïnteresseerde docenten van de faculteit geneeskunde.

Op het programma stond: Welke examenvorm kiezen en waarom, Overlopen van de mogelijke schriftelijke examenvormen, richtlijnen voor goede meerkeuzevragen (met een paar 'oefeningen') en voor zover er tijd restte: ontwikkelen van vragen, herwerken van vragen.

Aan beide workshops namen in totaal 12 docenten deel.

6. **Introductiesessie voor nieuwe ZAP-leden (22 oktober 2009)** (Nathalie Druine m.m.v. Lisa De Jonghe)

Op initiatief van de decaan en de vicedecaan onderwijs werden alle nieuw benoemde ZAP-leden uitgenodigd op een informatie- en kennismakingsvergadering die de bedoeling had de faculteit en haar werking voor te stellen en de docenten wegwijs te maken in de verschillende organen en reglementen. Kwamen o.m. aan bod: de structuur van de Faculteit, de werking en bevoegdheden van de Permanente Onderwijscommissies, onderwijs- en examenreglement, onderwijsevaluatie (EVALOP), toewijzing leeropdrachten, doel, inhoud en updaten syllabi... De DOG ontwikkelde voor

deze gelegenheid een beknopte folder 'het ABC van het ZAP' met hierin de belangrijkste informatie over onderwijs. Op de vergadering zelf werkte de DOG mee aan de presentatie.

7. Onderwijsdag klinische vaardigheden. De stationsproef: de trein op het juiste spoor? 16 maart 2010 (Chris Aubry, Annick Dermine, Lisa De Jonghe, Nathalie Druine)

Deze studiedag werd georganiseerd voor docenten en assistenten van de Faculteit Geneeskunde, maar tegelijk werden ook stageleiders en docenten van het departement gezondheidszorg en technologie van de KHLeuven en studenten uitgenodigd. Centraal dit jaar stond het thema aanleren van klinische vaardigheden. Met als vertrekpunt de 'noden' zoals die werden gedetecteerd door de observatoren van de stationsproef.

Het programma bestond uit:

- Realisaties in/van het vaardigheidscentrum (C. Aubry, vaardigheidscentrum)
- De stationsproef vanuit vier invalshoeken (student, simulatiepatiënt, observator, onderzoeker/onderwijsondersteuner)
- Clinical teaching: What works and what works even better? (Prof. Dr. P. Cantillon, NUI Galway)
- Toekomstige initiatieven (Prof. Dr. C. Verslype, coördinator vaardigheidscentrum)

Voorafgaand aan de studiedag vond een workshop met prof. Dr. P. Cantillon plaats voor docenten uit het vaardigheidsonderwijs.

8. Externe nascholing (Ann Deketelaere)

Workshop op de Dag van de Docent (Associatie K.U.Leuven). Kwaliteitscriteria voor de evaluatie van stages. 19 november 2009.

3.6 Interfacultaire, interuniversitaire en internationale uitwisseling

1. Interfacultair

Er is regelmatig overleg tussen DOG-medewerkers en onderwijsondersteuners van andere faculteiten en van centrale diensten, o.m. via het georganiseerd overleg door DUO.

Het verzorgen van workshops en lezingen van DOG-medewerkers maakt deel uit van het DOG-beleid om de binnen de DOG opgebouwde expertise te delen met andere onderwijsondersteuners.

Workshops

'Kwaliteitscriteria voor evaluatie van stages' (studiedag associatie 'Dag van de docent' Waarderen van leren, Leuven, 19 november 2009, Ann Deketelaere)

'Waarom zou ik een portfolio maken. Over motieven van studenten voor portfolioleren' (studiedag Centrum Voor Opleidingsdidactiek; Leren in stages en loopbaan. De magie van POP's en portfolio, Leuven, 6 Januari 2010, Ann Deketelaere)

'Reflectief ervaringsleren' (Studiedag Activerend leren in de gezondheidswetenschappen. Leuven, Specialistische Lerarenopleiding Biomedische Wetenschappen; 24 februari 2010)

Lezingen

'Als je een E-portfolio wenst te gebruiken, denk je best aan...'' (uitwisselingsvoormiddag School Of Education, werkgroep Digitaal Leren, Leuven, 2 september 2010, Ann Deketelaere & Lisa De Jonghe)

'De 'stationsproef' in 3de master geneeskunde. Een meer objectieve evaluatievorm van medisch-klinische vaardigheden op de sporen gezet?' (ALTUS seminarie binnen associatie Leuven) KHMechelen, 9 februari 2010. Annick Dermine & Nathalie Druine

2. Interuniversitair

De DOG-medewerkers onderhouden contacten met hun collega's van de Faculteit Geneeskunde van UA, UGent, UHasselt en VUB.

Op 29 juni 2010 bezocht een afvaardiging van de medische Faculteit Rotterdam de stationsproef, meer in het bijzonder de elektronische scoring via Qpercom.

Project van het Onderwijsontwikkelingsfonds (OOF2008/11): 'Pal scoort op vele velden'

Dit project over Peer Assisted Learning ging van start in september 2008. Betrokken partners zijn KHBO, KHLim, KHKempen, K.U.Leuven Wetenschappen en K.U. Leuven Geneeskunde.

Het doel van dit project is het invoeren van face-to-face en on-line 'peer assisted learning' (PAL) in de leerbegeleiding en als activerende werkvorm van collaboratief competentieleren. Verschillende studies hebben reeds aangetoond dat "to teach is to learn twice". Daarom staan in dit project zowel het leren van de student als het leren van de tutor-student centraal. Coöperatief leren heeft talloze voordelen, bekende nadelen zijn het risico op het doorgeven van misvattingen, het ontbreken van de nodige inhoudelijke diepgang en het te weinig stimuleren van reflectie. Daarom zijn degelijk uitgewerkte programma's voor de selectie, de opleiding, de begeleiding en ook het assessment van de tutores noodzakelijk.

3. Internationaal

Samenwerking NBME en andere Europese universiteiten (Annick Dermine)

In 2008 (zie vorig jaarverslag) stapte de Faculteit Geneeskunde onder impuls van de decaan mee in een project rond de ontwikkeling en implementatie van een *international foundations of medicine*-examen (iFOM). In samenwerking met de staf '*international projects en assessment programs* van de NBME (National Board of Medical Examiners), Case Western Reserve University School of Medicine, FAIMER (Foundations for Advancement of International Medical Education and Research) en een aantal Europese universiteiten (Universiteit van Minho, Portugal; Universiteiten van Milan, Bologna, Firenze, Ferrara, Parma, Italië -deze groep breidt nog verder uit) wordt gewerkt aan een examen waarin de universele basis van geneeskunde wordt getoetst.

De hypothese is dat 80% van de geneeskunde universeel is (m.a.w. niet onderworpen aan lokale regelgeving, culturele en / of ethische overtuiging, epidemiologische gegevens). Het is deze materie die in dit examen wordt getoetst. Het einddoel van dit examen is een gemeenschappelijke standaard te hebben voor alle studenten wereldwijd om uitwisselingsprogramma's, voornamelijk met de VS, te vergemakkelijken.

De samenwerking bestaat erin enerzijds examenvragen te valideren en anderzijds nieuwe examenvragen te ontwikkelen. Daarnaast wordt meegewerkt aan de cesuurbepaling en worden de resultaten besproken.

Vanuit dit project zijn een aantal afgeleide onderzoeksprojecten opgestart waarin we resultaten op het iFOM-examen vergelijken en correleren met resultaten op examens uit het Leuvens curriculum. Op deze manier kunnen we onze opleiding *benchmarken* tegenover een internationale standaard. Deze studies lopen voort in de volgende jaren.

In het kader van deze projecten ontvingen we ook bezoek van Irina Grabovsky en André De Champlain in mei 2009 en vond de jaarlijkse vergadering van deze groep in september 2009 plaats in onze faculteit. Gedurende drie dagen werden voornamelijk vragen gevalideerd, vertaalde vragen gevalideerd en werd ook een bezoek gebracht aan het UZ Gasthuisberg. Vanuit deze samenwerking worden verdere gesprekken gepland voor uitwisselingsprogramma's.

3.7 Wetenschappelijk onderzoek medisch onderwijs

In de mate van het mogelijke wordt tijd vrijgemaakt voor de eigen professionalisering: het volgen van opleidingen, studiedagen en congressen over (medisch) onderwijs of het leveren van een bijdrage op een congres of in een tijdschrift.

1. *Journal club medisch onderwijs*

Het doel van de journalclub is om samen met onderwijsgeïnteresseerden wetenschappelijke artikels i.v.m. medisch onderwijs te lezen. In 2009 kwam deze club twee keer samen (23 januari en 23 oktober). Artikels kaderend in het thema professionele competentie en *speciality choice* werden besproken. In het 2010 kwam de club voorlopig twee keer samen (26 februari en 21 mei).

2. *Doctoraat: Learning with a portfolio in clinical workplaces* (Ann Deketelaere)

Deketelaere, A. (2010) *Learning with a portfolio in clinical workplaces. Practices, pitfalls and perspectives*. (PhD thesis) Antwerpen: Garant.

In het voorjaar 2010 heeft Ann Deketelaere haar doctoraatsstudie rond de rol die een portfolio kan hebben in het ondersteunen van het leren op de werkplek afgerond en met succes verdedigd. De thesis bevat verschillende deelonderzoeken waarbij stagiairs, coassistenten en stageleiders over hun perceptie opgebruik van het portfolio bevraagd werden. Eén deel bestudeert specifiek het elektronisch portfolio dat tussen 2002 en 2006 in het eerste jaar van de huisartsenopleiding ingevoerd werd.

3. *Participaties aan congressen en studiedagen* (met presentatie)

Aubry, C. en Berghmans I. (2010) *Peer-assisted learning: The effect of contrasting tutorapproaches in a skillslab environment*. Poster presented at the AMEE conference. Glasgow, September 4-8, 2010.

Deketelaere, A., Kelchtermans, G., Degryse, J., De Munter, A., De Leyn, P. *De implementatie van een elektronisch portfolio in de opleiding tot huisarts: een analyse vanuit de motieven van stafleden om portfolio-begeleider te worden*. Paper presented at the annual OnderwijsResearchDagen (ORD-congres) Leuven, 27-29 mei 2009.

Deketelaere, A., Kelchtermans, G., Degryse, J., De Munter, A., De Leyn, P. *Evidence or congruence: on the interests of teachers to start and continue (electronic) tutoring of e-portfolio's*. Paper presented at the European Conference on Educational Research (ECER) Vienna, September, 27-30 2009.

Deketelaere, A., De Munter, A., De Leyn, P. *Het aansturen van leerervaringen tijdens de stage en de rol van een portfolio hierin*. Paper presented at the NVMO-congres, Egmond Aan Zee, 12-13 november 2009.

Deketelaere, A., *Learning with a portfolio in Medical Education Utrecht*, Paper presented at the Promovendidag NVMO, 23 april 2010.

Dermine, A., Druine, N. (2010) *The OSCE: a mirror for the quality of (clinical) teaching*. Poster presented at the AMEE conference. Glasgow, September 4-8, 2010.

Druine, N., Aubry, C., Blicck, L., De Jonghe, L., Deketelaere, A., Dermine, A. *Naar een valide masterproef voor de artsopleiding*. Poster at the NVMO-congres, Egmond Aan Zee, 12-13 november 2009.

Swanson, D., Himpens, B., Dermine, A., Holtzman, K., Grabovsky, I., Phebus, J., Angelucci, K., Pannizzo, L., Jodoin, M., & Scoles, P. (2010). Poster presented at the AMEE conference. Glasgow, September 4-8, 2010.

Verbinnen, R., Blicck, L., De Backer, W., Derks, T., Matthys, D., Peeraer, G., Peetermans, W., Raeymaekers, J., Van Barel, M., Vandenberghe, P., Velkeniers, B. *Master in Specialistische Geneeskunde: Het proces naar de formele erkenning en academisering van de opleiding tot arts-specialist in Vlaanderen (België)*. Paper presented at the NVMO-congres, Egmond Aan Zee, 12-13 november 2009.

4. Publicatie

Deketelaere, A., Degryse, J., De Munter, A., De Leyn, P. *Twelve tips for successful e-tutoring using electronic Portfolio's*. (2009) *Medical Teacher* 31 (6) 497-501.